

SUMMARY

Vlasenko Stepan, Penkovets Vasyl. Introverted modes of work with rest and tasks of action as means of selective action in the process of racing skiers and biathlons' integrated training.

The article deals with the issues of racing skiers and biathlons' training process optimization, searching ways of influence on biodynamic and coordination structure of physical action during the racing skiers and biathlons' trainings as bases of expediency and efficiency determination of the introverted modes influence of work with rest and tasks of action.

It is now very important to identify general laws and individual boundaries of the optimal shooting time, to develop recommendations for increasing the speed of the shot, which will maintain the right technical skills and its resistance to the effects of emotional stress.

The high level of development of modern sports requires effective solution of the main problems of improving the theory and methods of managing training process, development of rational means and methods of training athletes.

At present, the training process has already virtually reached the peaks of increasing volumes and intensities of training load, planning and constructing sports models of training sessions, the use of various sports equipment, but the issue of preliminary training in skiing and biathlon is not sufficiently explored. Therefore, there is a need to find rational forms and options for its construction.

Based on the results of the study, models of training lessons for the most informative indicators for skier-racers and biathlons' were built, and developed models can be used to improve the control system of the training process.

Key words: *integrated index, selective action, task of action, urgent information, modeling, biodynamic and coordination structure.*

УДК 378.016:792.1]:37.091.4(474.5)(092)

Світлана Калашник

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0002-9188-1610

DOI 10.24139/2312-5993/2019.02/183-192

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРЕСИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ХОРЕОГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ А. М. МЕССЕРЕРА

У статті висвітлено та узагальнено професійну діяльність Асафа Михайловича Мессерера, досліджується питання необхідності постійного пошуку та застосування прогресивних ідей і методів навчання хореографічних дисциплін, які сприяють розвитку історії мистецтва в цілому. На основі досягнень професійної діяльності балетмейстера 20-го ст. розвивається та збагачується теорія та методика викладання класичного танцю та поява подальших напрямів хореографічних дисциплін. Доведено, що науково-педагогічна діяльність А. М. Мессерера – це інтелектуальна творча діяльність, що спрямована на здобуття й використання нових теоретичних знань з практичним підґрунтям.

Ключові слова: *прогресивність, ідея, методи навчання, балетмейстер, класичний танець, викладання, хореографічна освіта.*

Постановка проблеми. Застосування прогресивних методів навчання, а значить здобуття знань певної галузі активними методами навчання полягають у тому, що в їх основі закладено спонукання до практичної і розумової діяльності. Особливості активних методів навчання полягають у тому, що в їх основу закладено спонукання до практичної та розумової діяльності, без якої немає руху вперед в оволодінні знаннями. Появу й розвиток активних методів зумовлено тим, що перед навчанням постали нові завдання: не тільки дати учням знання, а й забезпечити формування та розвиток пізнавальних інтересів і здібностей, творчого мислення, умінь і навичок самостійної розумової праці. Виникнення нових завдань обумовлено бурхливим розвитком інформації в різних сферах навчання. Хореографічне мистецтво – вид мистецтва, що має свою історію, свій шлях розвитку, становлення, методика викладання різних хореографічних дисциплін, наукові дослідження корифеїв хореографії різних епох і століть. Без застосування прогресивних, активних методів навчання, які базуються на методичних засадах, мистецтво танцю не матиме подальшого яскравого розквіту й розвитку. Багатогранність прогресивних методів навчання в хореографії застосовував Асаф Мессерер, Якобсон, Пьер Бошан, Марія Тальоні та ін.

Аналіз актуальних досліджень. Проблематику хореографічного мистецтва та культури репрезентовано в працях А. Ваганової, Ю. Станішевського, А. Кривохижі, В. Красовської, Т. Чурпіти та інших. Вагомий внесок у розвиток хореографічного мистецтва здійснили такі майстри класичного танцю, як А. Ваганова, С. Головкина, Е. Чекетті та інші.

Аспектично дотичними до проблеми досліджуваного феномену є наукові розвідки Т. Благової, Л. Андрощук, Д. Шарикова, Л. Цвектової, О. Чепалова, які порушують проблеми хореографічної освіти та історії хореографічного мистецтва.

Водночас аналіз наукової думки надає підстави стверджувати, що творча діяльність Асафа Михайловича Мессерера та особливості застосування прогресивних методів навчання, створених майстром хореографії, не були предметом цілісного дослідження.

Мета статті – висвітлити особливості застосування прогресивних методів навчання хореографічних дисциплін в умовах професійної діяльності А. С. Мессерера.

Методи дослідження. Для досягнення та реалізації поставленої мети виокремлено комплекс методів, зокрема загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація), які застосовувалися для з'ясування стану розробленості проблеми та характеристики прогресивних методів навчання хореографічних дисциплін в умовах професійної діяльності А. С. Мессерера та конкретно-наукові (біографічний, історико-генетичний та

ретроспективний аналіз), які дозволили висвітлити життєвий і творчий шлях Асафа Месссерера та його внесок у розвиток хореографічної освіти.

Виклад основного матеріалу. На заняттях із хореографічних дисциплін використовуються такі методи навчання: словесні, наочні, практичні, індуктивні, дедуктивні, репродуктивні, проблемно-пошукові, методи стимулювання, методи контролю. Якщо звернутися до історії хореографії, то ми побачимо становлення цих методів на прикладі праць багатьох іноземних та російських викладачів. Саме словесні, наочні, практичні методи навчання та власний приклад володіння хореографічними навичками надихають педагогів-хореографів розвиватись особисто в різних галузях діяльності. Це є головним поштовхом до створення нових ідей, як наслідок появи танцювальних шедеврів, балетних п'єс, нових напрямів хореографії, навчальних програм, упровадження нових прогресивних методів навчання.

Розвиток і збагачення теорії та методики викладання класичного танцю проходить дуже великий шлях. Від зародження до наших днів танець проходить довгими стежками, якими збагачується й набуває довершеного вигляду. Від Епохи Відродження до Класицизму, від Епохи Класицизму (заснування Королівської Академії танцю 1661р.), де з'являється така визначна постать, як П'єр Бошан, до Епохи Романтизму (Марія Тальоні та Карло Блазіс). У кінці 50-х років XIX століття центр класичного танцю переміщується в Росію, у Петербург (Маріїнський театр).

Подальший розвиток хореографічного мистецтва призводить до появи таких визначних імен, як: М. Фокін, балетмейстер К. Голейзовський, Ф. Лопухов, Р. Захаров, В. Вайновец, Ю. Григорович, П. В. Якобсон, Моррис Бежар. Вагомий внесок у розвиток хореографічного мистецтва здійснили такі майстри класичного танцю, як А. Ваганова, Дж. Баланчіні, М. Фокіна, І. Тарасова, Е. Чеккеті, М. Тарасов, С. Головкина, А. Месссерер, Л. Цветкова. Кожен педагог збагачує методику викладання класичного танцю, вносить свою ідею у формування майбутніх виконавців класичного танцю. Цим вони збагачують подальший розвиток системи викладання хореографічних дисциплін, впливають на розвиток професійності.

Класичний танець – основа балетного театру та хореографічної освіти. Не оволодівши законами класичного танцю, не можна стати вправним артистом і викладачем не лише в класиці, але й у народно-сценічному, модерному, джазовому і навіть у спортивному бальному танці. Адже саме першокласні майстри балету, виховані та сформовані на класичному танці, зокрема Н. Нурієв, Н. Макарова, М. Баришніков, В. Васильєв, К. Максимова, М. Лієпа стали неперевершеними виконавцями хореографічних перлин модерну й постмодерну (Цветкова, 2005, с. 4).

Хореографічна освіта має свої прогресивні методи навчання, дотримується методики викладання, сформованої протягом багатьох століть шляхом постійного розвитку та вдосконалення.

«У нашому балеті існували хореографи та танцівники, які не піддавались лінощам, яким непідвласні віяння моди, вони не ганьбили себе і не втрачали орієнтирів. Напроти, вони стрімко створювали нові танцювальні форми, відновлювали традиції, збагачували їх сенсом часу. І так, як я вважав, що в моєму мистецтві багато спорту – сила, мужність, – то хотів наділити цим і балети, які створював для учнів» (А. Мессерер, 1990, с. 47), зазначає визначний педагог Асаф Михайлович Мессерер у своїй автобіографічній книзі «Танець. Роздум. Час».

Мессерер Асаф Михайлович (1903–1992) – російський радянський артист балету, балетмейстер, педагог, лауреат двох Сталінських премій (1941, 1947), народний артист СРСР (1976). Класичним танцем почав займатися з 15 років, спочатку в студії М. Моркіна, потім – у Московському хореографічному училищі А. Горського, після закінчення якого був прийнятий у трупу Большого театру (1921–1954).

Сучасні дослідники хореографічного мистецтва говорять про Асафа Михайловича Мессерера як про величнішого викладача школи класичного танцю ХХ ст. Саме російська школа класичного танцю ХХ століття та її представники (І. І. Тарасов, А. Я. Ваганова, М. Т. Семенова) вважаються послідовниками і зберігачами скарбів хореографічних роздумів.

Танцював фактично всі сольні партії класичних російських і зарубіжних, а також сучасних радянських балетів. Був удостоєний Сталінської премії першого ступеня (1947).

Із середини 1920-х рр. почав балетмейстерську діяльність. Початок творчої діяльності А. Мессерера характеризувався експериментами в постановках.

Балетмейстер (постановник балету, майстер балетного спектаклю) – автор і постановник балетів, танців, хореографічних номерів, танцювальних сцен в опері і опереті, керівник балетної трупи, ансамблю народного (сучасного, бального) танцю, який веде педагогічну роботу.

Балетмейстер створює систему рухів у просторі сцени або танцювального майданчика, визначає грим і костюми персонажів, вибирає декорації й освітлення. Усе це підпорядковується основній ідеї, щоб танцювальне видовище було гармонійним цілим. Підготовка спектаклю або танцю відбувається під час репетицій. Завершальним етапом на цьому довгому шляху є показ спектаклю глядачеві або відеозйомка, якщо робота відбувається в кіно або на телебаченні.

План роботи балетмейстера при створенні хореографічного твору є таким:

- задум;

- утілення задуму;
- робота з виконавцями;
- показ хореографічного твору.

Саме як фахівець високого професійного рівня балетмейстер А. Мессерер володіє досвідом виконавця, знає на професійному рівні всі види сценічної хореографії, володіє законами сцени й музичної форми. Балетмейстер – це фахівець, який створює режисерську концепцію сценічної дії, хореографічний текст (лексику), ставить хореографічний твір за допомогою виражальних засобів танцю. У співпраці з композитором і художником створює нові або відновлює старі балети, номери.

У свою чергу, в аналізі наших досліджень ми можемо дати визначення поняттю «балет». Балет – це союз музики та хореографії. Балет – це музично-театральний жанр, який також синтезує різні види мистецтва. У балеті зміст, почуття та думки дійових осіб виражається засобами музики і танцю.

Французьке слово «ballet» походить від італійського «balletto» – танець. Французька назва та італійське коріння цього жанру не є випадковим. Як і опера, балет виник в епоху Відродження в Італії, де здавна на карнавалах виконувалися веселі танцювальні сценки, які поступово перетворилася на самостійні танцювальні спектаклі. У Франції на той час велику популярність здобув придворний балет – яскраве й урочисте видовище, героями якого були король, королева та численні придворні. Саме французькі балетмейстери створили спеціальну «хореографічну мову», яка й досі використовується в класичному балеті.

За характером виконуваних обов'язків балетмейстер може бути:

- балетмейстером-постановником;
- балетмейстером-репетитором.

А. Мессерер ставив як цілі балетні спектаклі, так і танці в операх, а також окремі концертні номери, які часто виконував сам.

Серед його постановок – концертний номер «Футболіст» (особиста постановка на музику А. Цфасмана, 1921), балети «Фея ляльок» (1925), «Марна пересторога» (1930), «Спляча красуня» (1936), «Копелія» (1974). Особливо відрізняються його постановки балетів «Лебедине озеро» (1937, нова постановка 4-го акта – 1951) і «Клас-концерт» (1960, на музику Д. Шостаковича), у якій А. Мессерер художньо поєднав принципи російської та радянської шкіл класичного балету.

За роки творчого становлення А. Мессерер ознайомився з різними педагогічними методами таких чудових майстрів балету, як А. Ваганова, Е. Гердт, М. Семенова, Н. Дудінська, М. Тарасов, С. Мессерер, В. Костровіцька.

А. Мессерер високо цінував такі видання:

- книгу А. Ваганової «Основи класичного танцю»;

- посібник з теорії і практики класичного театрального танцю (метод Е. Чекетті) С. Бомонта і С. Ідзіковського;
- навчально-методичний посібник з класичного танцю М. Тарасова і А. Чекригіна «Методика класичного тренажу»;
- посібник Д. Лоусона «Класичний балет, його стиль і техніка».

Велике значення в системі підготовки артистів балету А. Мессерер надавав тренувальному класу, у якому відточували техніку, формували виконавську манеру, удосконалювали форму класичного танцю. Він був переконаний, що педагог повинен заходити до класу зі знанням мети заняття та способів її досягнення (Корисько, 2015, с. 44). Грунтуючись на цьому, А. Мессерер розробив власний метод викладання класу артистам класичного балету. Поза головними вимогами до самих артистів, щодо наявності бездоганних фізичних та емоційних характеристик (витривалість, емоційність, наполегливість, прагнення повсякчасного професійного росту, розуміння та відчуття музичності) ми розуміємо, що викладання хореографічних дисциплін саме професійним балетмейстером-новатором відіграє велику роль у подальшому розвитку мистецтва в цілому.

Основні методи прогресивного навчання педагога А. М. Мессерера, ґрунтуються на його роздумах та викладені в педагогічній системі, або в правилах так званого «мессерівського класу»:

1. Основою педагогічного методу вважається розвиток хореографічних тем. Кожне заняття має свою головну тему, своє загальне завдання, свій стрибковий лейтмотив. Головним завданням кожного заняття планується враховувати різні фактори, що впливають на план уроку (проведення заняття після великої перерви або перед нею, після великого навантаження або перед ним). Мессерер був переконаним, що педагог повинен чітко уявляти собі, що він буде вимагати саме на цьому занятті. Лейтмотив є основою уроку, що надає класу обґрунтованості.

2. Велике значення у класі Мессерера мали послідовність та завершеність викладання уроку в цілому, обґрунтованість його основних частин. Заняття біля станка традиційне, поступове, логічне, спокійне, просте. Заняття на середині зали відзначалося великою композиційною вигадкою з використанням багатьох видів обертів.

3. Викладач повинен чітко, логічно та зрозуміло будувати вправи, завершено створювати комбінації таким чином, щоб виконавці не відчували дискомфорту під час її виконання, або розучування танцювальної комбінації.

4. Викладач чітко дотримувався правила: «Не перевантажуй ноги!». Його заняття відрізняються унікальним відчуттям міри допустимого навантаження. Структуру першого заняття тижня балетмейстер подавав у простій формі, наступні ускладнював як за формою, так і за характером виконання руху.

5. Усе заняття, як кажуть, «на одному подиху». Комбінації задавалися швидко і чітко. Відпочинок між ними мінімальний, що дуже важливо для розвитку сили, постановки дихання та виносливості.

6. На заняттях викладач постійно намагався розвинути м'язи усього тіла виконавців, регулюючи ступінь технічного навантаження на зв'язково-м'язовий апарат танцівника.

7. Розвивав координацію рухів артистів балету. Приділяв велику увагу роботі корпусу, рук, ніг, голови. Вважав обов'язковим виконання більшості комбінацій у зворотному напрямку.

Загалом метод викладання хореографічних дисциплін А. Мессерера, який був упроваджений в педагогічну практику багатьох послідовників балетмейстера, неабияк збагатив історію мистецтвознавства визначними іменами, які стали справжніми геніями танцювального мистецтва.

Учнями А. Мессерера були: Г. Уланова, М. Плісецька, М. Лавровський, М. Лієпа, В. Васильєв, О. Лепешинська.

Так, у своїй книзі «Уроки класичного танцю» (1967) Асаф Михайлович описав власну методику викладання класичного танцю в розділі «Роздуми про педагогічний метод», надавши запис шести уроків за тижневою системою для загальних класів класичного танцю. Книга підкріплена фотоматеріалами методичного спрямування фотографіями визначних артистів балету (М. Плісецької, Р. Карельської, К. Максимової, М. Лавровського, В. Васильєва та ін.), має перелік партій і концертних номерів у виконанні А. Мессерера, його постановок. У 1979 р. виходить книга спогадів А. Мессерера: «Танець. Думка. Час», передмову до якої написала відома поетеса Белла Ахмадуліна.

«Мені хотілось дослідити та відібрати для себе, для своїх учнів, – говорив Асаф Михайлович, – найкраще, що мали наші попередники. Хотів змішувати танцювальність, котру здобував, будучи учнем Горського з академічною суворістю рухів, засвоєною під керівництвом Тихомирова, з розвитком сили, широти технічних прийомів, перейнятих у Семенова» (А. Мессерер, Уроки класичного танцю, с. 16).

Ці педагогічні принципи були засвоєні та використані в професійній діяльності педагога. Досліджував та виконував А. Мессерер свої вправи та віртуозні техніки разом зі своїми учнями та своїм асистентом І. В. Тихомірною в балетному класі навіть у 1966 році, у 63-річному віці. Виконував деякі партії солістів окремих балетів, намагаючись донести кожне слово лібрето, ідею балету засобами танцювальної пластики, широти технічних прийомів. Принципи отримали подальший розвиток в особистій творчій діяльності Мессерера, його послідовників, учнів.

Молоді педагоги не мають досвіду роботи на початку своєї професійної діяльності не тільки в хореографічному чи музичному напрямі, а й в інших мистецьких та наукових напрямках. Професійність учителя

мистецьких дисциплін залежить від його спрямованості, обізнаності щодо дослідницьких методів та експериментів, наявності творчого потенціалу та багатьох інших методів формулювання професійної свідомості педагога. Керуючись досвідом попередників, викладач формулює свою систему викладання на основі використання затверджених навчальних програм, вимог закладу освіти, вимог професійного чи аматорського колективу, його спрямованості. Такий метод викладання вважається більш професійним, творчим, прогресивним і сучасним.

Молоді педагоги повинні серйозно ставитися до таких важливих аспектів своєї діяльності, указаних вище прийомів, як:

- постійне закріплення вивченого матеріалу;
- логічний виклад нового матеріалу, при якому кожен наступний рух базується на попередньому;
- логічне пояснення важливості використаного прийому, що базується на попередньому;
- систематичне самостійне відпрацювання нового матеріалу;
- закріплення попереднього матеріалу;
- робота над помилками, коригування, виправлення, відшліфовування вивченого матеріалу.

Значення педагогічного досвіду майстрів хореографії неможливо переоцінити. Численні їхні методики, педагогічні прийоми та методи, метою яких є вдосконалення виконавських можливостей танцівників, пройшли апробацію часом і є базисом для наукового вивчення на впровадження їх у сучасну систему викладання. Сучасні вимоги до педагогів жорсткіші і цьому є своє пояснення. Сучасність вимагає педагога йти в ногу з часом, бути більш толерантним, мобільним, всебічно розвиненим і сміливим у своїх творчих експериментах. Використовувати нестандартне мислення в реалізації своїх творчих задумів індивідуальними методами та прийомами.

Нами було встановлено, що на викладацьку діяльність та її результативність впливають різні обставини. Насамперед, це умови, у яких перебувають учні та викладацький склад, мета та цілі, поставлені перед ними, що забезпечують його оптимізацію. Метод як засіб досягнення мети в руслі розв'язання конкретного завдання передбачає використання сукупності відповідних прийомів. На яскравому прикладі професійної роботи А. Мессерера і його власного методу викладання класу артистам класичного балету ми розуміємо, що педагог повинен заходити до класу зі знаннями мети заняття та способами її досягнення, а головне – мати постійне орієнтування на вдосконалення та пошук нового методом експериментів. При постановках хореографічних номерів, або під час класів, орієнтуватися на поставлену мету, цілі та задачі. Бути прикладом для наслідування. Постійно творчо розвиватися. практично вдосконалюючи свою професійну майстерність.

Отже, можна сказати, що на кожному етапі розвитку та встановлення методики викладання хореографічних дисциплін доцільним є використання традиційних методів навчання з інноваційними або прогресивними прийомами.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. На основі висвітлення життєвого шляху, творчих здобутків та професійної діяльності визначного балетмейстера, педагога Асафа Михайловича Мессерера нами було досліджено збагачення прийомів навчання, методів викладання та збагачення системи класичного танцю в період викладання балетмейстера (1923–1992). Нами було висвітлено прогресивні методи навчання хореографічних дисциплін, які збагатили своїм існуванням систему класичного танцю. Висвітлені визначні імена класичного балету, учні та виконавці головних партій у балетних виставах балетмейстера, педагоги – послідовники системи викладання А. Мессерера.

У процесі роботи над даною статтею нами було встановлено, що питання стосовно історичного становлення системи викладання хореографічних дисциплін вимагає детального подальшого опрацювання. Адже дослідженням питання прогресивного та якісного навчання та його впровадження в педагогічну діяльність займався не лише А. Мессерер, а й такі викладачі, як А. Я. Ваганова, І. І. Тарасова, М. Т. Семенова та інші. На прикладі кожного з цих педагогів окремо можемо дослідити особливості викладання хореографічного класу.

Особливості застосування прогресивного методу навчання хореографічних дисциплін можна розглянути на здобутках іноземних викладачів, переймаючи їх досвід, на прикладі сучасних або народно-сценічних напрямів хореографії. Передбачається подальший пошук нових методів навчання хореографічних дисциплін у хореографічній освіті на прикладі професійної діяльності іноземних викладачів у стінах хореографічних шкіл, училищ мистецтв, закладів вищої освіти, академій танцю, театрів танцю та консерваторій.

ЛІТЕРАТУРА

- Балет. Енциклопедія (1981). *Московська Енциклопедія*, 253 (Ballet. Encyclopedia (1981). *Moscow Encyclopedia*, 253).
- Ваганова, А. (2000). *Основи класичного танцю. Видання 6, 3-9* (Vaganova, A. (2000). *Basics of Classical Dance. Edition 6, 3-9*).
- Мессерер, А. (1990). *Танець. Роздум. Час* (Messerer, A. (1990). *Dance. Thought. Time*).
- Цветкова, Л. (2007). *Методика викладання класичного танцю*. К.: Альтерпрес (Tsvetkova, L. (2007). *Methodology of teaching classical dance*. K.: AlterPres).
- Чепалов, О. (2007). *Хореографічний театр Західної Європи 20 ст.* (Chepalov, O. (2007). *Choreographic Theater of Western Europe of the 20th century*).
- Шалапа, С. (2015). *Методика роботи з хореографічним колективом* (Shalapa, S. (2015). *Methodology of work with choreographic team*).

РЕЗЮМЕ

Калашник Светлана. Особенности применения прогрессивных методов обучения хореографических дисциплин в условиях педагогической деятельности А. М. Мессерера.

В статье освещена и обобщена профессиональная деятельность Асафа Михайловича Мессерера. Исследуется вопрос постоянной необходимости поиска нового с применением прогрессивных идей и методов обучения хореографических дисциплин, которые способствуют развитию истории искусства в целом. На основе деятельности балетмейстера XX в. А. М. Мессерера обогащается теория и методика преподавания классического танца, что способствует дальнейшему появлению хореографических направлений.

Доказано, что научно-педагогическая деятельность А. М. Мессерера – это интеллектуальная, творческая деятельность, которая направлена на получение новых теоретических и практических знаний, которые являются главным инструментом в педагогической деятельности педагога-хореографа.

Ключевые слова: прогрессивность, идея, методы обучения, балетмейстер, классический танец, преподавание.

SUMMARY

Kalashnyk Svitlana. Peculiarities of use of progressive methods of teaching choreographic disciplines in the conditions of pedagogical activity of A. M. Messerer.

The article highlights and generalizes peculiarities of use of progressive methods of teaching choreographic disciplines on the example of vital, creative and pedagogical activity of A. M. Messerer. To achieve the goal, a set of methods, in particular general scientific (analysis, synthesis, generalization, systematization), which were used to determine the state of development of the problem and characteristics of progressive methods of teaching choreographic disciplines in the conditions of A. S. Messerer's professional activity and specific scientific (biographical, historical-genetic and retrospective analysis), which allowed to highlight life and creative path of Asaf Messerer and his contribution to development of choreographic education.

Based on historical and scientific works of choreographic art researchers, enrichment of teaching methods, teaching techniques and system of classical dance during the choreographer's teaching have been highlighted. Progressive methods of teaching choreographic disciplines, which enriched the system of classical dance with their existence, opened new names of classical ballet teachers, students, performers of the main parties in ballet performances by the choreographer during his pedagogical work have been revealed. The teachers-followers of the teaching system of A. Messerer, who adopted pedagogical background of the choreographer, are characterized.

It has been found out that in the process of their activity pedagogues, choreographers, dancers should all the time be in search of new teaching methods, but take into account the canons and methods of teaching formed for many years.

The study does not exhaust all the aspects of the problem and requires further research and search for new methods of teaching choreographic disciplines in choreographic education.

Key words: progressiveness, idea, teaching methods, choreographer, classical dance, teaching.